

Zestaw VII

Część I

Zadanie sprawdzające rozumienie czytanego tekstu ***Odwaga na wagę życia***

Model zawiera przewidywane odpowiedzi. Odpowiedzi ucznia mogą przybierać różną formę językową, ale ich sens musi być synonimiczny wobec modelu. Oceniając pracę ucznia, należy stosować punktację z modelu.

Uwaga: Za pełną odpowiedź przyznaje się maksymalną liczbę punktów, za niepełną – wskazaną w rubryce „punkty częściowe”. Nie należy przyznawać połówek punktów. Za brak odpowiedzi lub odpowiedź błędną nie przyznaje się punktów.

Nr zadania	Odpowiedzi	Maksymalna liczba punktów	Punkty częściowe
1.	Np. Tragizm polega na konieczności wyboru pomiędzy życiem własnym i dobrem swojej rodziny a życiem i dobrem drugiego człowieka.	1	0
2.	zabójstwo policjanta w Warszawie	1	0
3.	styl potoczny	1	0
4.	Np. reakcja na przemoc połączona z umiejętnością zaangażowania do pomocy potrzebującemu również innych ludzi	2	1 (za niepełną odpowiedź)
5.	Np. – uwypuklenie rangi problemu; – podkreślenie niejednoznaczności poruszanej kwestii; – wyrażenie emocji autora.	1	0
6.	1. Teza: Sąsiedzi nie zareagowali, bo Amerykanie z natury są egoistami, nieczułymi na krzywdę innych. Kontrargument: Sąsiedzi nie zareagowali, bo było ich zbyt wielu – w tłumie zdolność do pomocy innym słabnie. 2. Teza: Model wychowania propagowany przez pokolenie '68 przyczynił się do upadku tradycyjnych wartości, dlatego Niemcy nie zareagowali. Kontrargument: Odwaga cywilna nie ma związku ze sposobem wychowania czy wykształceniem człowieka.	4	3 (za wskazanie 3 elementów), 2 (za wskazanie 2 elementów), 1 (za wskazanie 1 elementu)
7.	Np. psychologia, neurobiologia, ekonomia, biologia, psychologia społeczna, antropologia, filozofia	1	0
8.	Czyn wzbudził najpierw podziw i uwielbienie, potem zdumienie, że człowiek podjął ryzyko, zapominając o własnej rodzinie, którą mógł osierocić.	2	1 (za niepełną odpowiedź)
9.	Według biologów najważniejsze dla człowieka jest przekazywanie własnych genów, według psychologów – osiągnięcie wysokiego statusu społecznego, według ekonomistów – sukces finansowy.	2	1 (za 2 poprawne odpowiedzi)
10.	Teza: Skłonność do altruizmu jest wrodzona. (Jesteśmy z natury ofiarni). Kontrargument: Altruizm, podobnie jak egoizm, wykształca się również pod wpływem relacji w społeczności. Wniosek: Życie, warunki społeczne zmuszają nas do altruizmu.	3	2 (za wskazanie 2 elementów), 1 (za wskazanie 1 elementu)
11.	W sytuacjach zagrożenia czasem trzeba użyć siły, ale nie można zdawać się jedynie na intuicję – reakcji na zło należy się nauczyć.	2	1 (za niepełną odpowiedź)
Razem		20	–

Część II

Temat: **Dwa modele patriotyzmu. Rozwijając temat, przedstaw ukazane w podanych tekstach portrety generała Sowińskiego i Jana. Zwróć uwagę na kontekst historycznoliteracki.**

I. Rozwinięcie tematu (0–25 pkt)

1. Rozpoznanie wstępne – *Sowiński w okopach Woli* (0–2 pkt)

- Np.
- a) fragment wiersza powstałego w okresie romantyzmu;
 - b) utwór cechuje się synkretyzmem rodzajowym;
 - c) wiersz przedstawia epizod z powstania listopadowego;
 - d) opis miejsca wydarzeń (kościół, ołtarz).

2. Portret generała (0–5 pkt)

- Np.
- a) starzec;
 - b) inwalida;
 - c) Polak – patriota;
 - d) odważny żołnierz;
 - e) samotny na polu walki;
 - f) gotowy na śmierć w imię ojczyzny;
 - g) honorowy;
 - h) niezłomny, niepoddający się w obliczu klęski, walczący do końca;
 - i) szanowany przez wrogów;
 - j) wierny tradycji przodków;
 - k) skromny, nieuważający się za kogoś niezwykłego.

3. Dostrzeżenie elementów sakralizacji postaci generała (0–1 pkt)

4. Model patriotyzmu wpisany w wiersz Juliusza Słowackiego (0–3 pkt)

Uczeń musi podać konkretne przykłady z tekstu.

- Np.
- a) patriotyzmu dowodzi się w walce;
 - b) świadectwem patriotyzmu jest poświęcenie życia za ojczyznę;
 - c) uznanie polskości, ojczyzny za wartość najwyższą, świętą;
 - d) śmierć za ojczyznę uświęca życie;
 - e) poświęcenie walczących współtworzy tradycję narodową (jest wzorem patriotyzmu dla następnych pokoleń).

5. Rozpoznanie wstępne – *Nad Niemnem* (0–2 pkt)

- Np.
- a) fragment pozytywistycznej powieści;
 - b) opowieść trzecioosobowego narratora;
 - c) opowieść o początkach szlacheckiego rodu Bohatyrowiczów;
 - d) dostrzeżenie w tekście cech legendy (archaizmy, baśniowe elementy, np. wiek bohatera);
 - e) określenie miejsca i czasu legendy.

6. Portret Jana (0–6 pkt)

- Np.
- a) stuletni starzec;
 - b) pochodzący z ludu;
 - c) głowa rodziny, patriarchy rodu, otoczony rodziną;
 - d) otoczony miłością rodziny;

- e) pełen miłości i szacunku dla żony;
- f) krzepki, zdrowy;
- g) skromnie ubrany;
- h) założyciel osady w puszczy;
- i) pracowity i wytrwały;
- j) pełen godności;
- k) budzący podziw w królu i jego otoczeniu.

7. Dostrzeżenie elementów sakralizacji w opisie osady (0–1 pkt)

8. Model patriotyzmu wpisany w powieść Elizy Orzeszkowej (0–2 pkt)

Uczeń musi podać konkretne przykłady z tekstu.

Np.

- a) patriotyzm jest rozumiany jako praca;
- b) udział w budowaniu dobrobytu własnego i społeczeństwa
- c) dobrobyt jednostki buduje dobrobyt ojczyzny;
- d) udział w rozwijaniu cywilizacji.

9. Wnioski (0–3 pkt)

Pełny wniosek Dostrzeżenie wzorcowego charakteru postaci bohaterów. Dostrzeżenie związku między ideologią epoki, w której powstały utwory, a modelem patriotyzmu i przededefiniowaniem pojęcia bohaterstwa (romantyzm – walka, poświęcenie, ofiara; pozytywizm – praca, misja cywilizacyjna, utylitaryzm). Dostrzeżenie tragicznego wymiaru romantycznego patriotyzmu i optymistycznego patriotyzmu pozytywistycznego.	3
Częściowy wniosek Dostrzeżenie wzorcowego charakteru postaci bohaterów. Dostrzeżenie związku między ideologią epoki, w której powstały utwory, a modelem patriotyzmu (romantyzm – walka, poświęcenie, ofiara; pozytywizm – praca, misja cywilizacyjna, utylitaryzm).	2
Próba podsumowania Dostrzeżenie i określenie różnicy między modelem patriotyzmu romantycznego i pozytywistycznego (walka i praca).	1

II. Kompozycja (0–5 pkt)

Uwaga: Kompozycję wypracowania ocenia się wtedy, gdy przyznane zostały punkty za rozwinięcie tematu.

– podporządkowana zamysłowi funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnętrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym	5
– uporządkowana wobec przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części	3
– wskazująca na podjęcie próby podporządkowania tekstu, na ogół spójna	1

Uwaga: Jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

III. Styl (0–5 pkt)

– jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka	5
– zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny; wystarczająca leksyka	3
– na ogół komunikatywny, dopuszczalne schematy językowe	1

Uwaga: Jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

Część II

Temat: **Chłopi i ich widzenie świata. Rozwiń temat na podstawie podanego fragmentu utworu Władysława Stanisława Reymonta. Zwróć uwagę na wartości cenione przez bohaterów i łączące ich relacje. Wykorzystaj znajomość I tomu powieści.**

I. Rozwinięcie tematu (0–25 pkt)

1. Rozpoznanie wstępne (0–2 pkt)

Np.

- a) usytuowanie sceny w I tomie powieści;
- b) trzecioosobowy narrator;
- c) określenie czasu i miejsca wydarzeń (jesienny wieczór, dom Boryny, Lipce);
- d) przedstawienie tematu sceny (rozmowa Boryny i Kuby o przedłużeniu służby parobka na następny rok).

2. Charakterystyka Boryny (0–4 pkt)

Np.

- a) pierwszy gospodarz we wsi, autorytet;
- b) dumny, pełen godności;
- c) gospodarny, dbający o swoje dobro;
- d) rozsądny;
- e) wierny tradycyjnemu porządkowi świata;
- f) przestrzegający chłopskiej etykiety;
- g) surowy, oschły, wymagający.

3. Charakterystyka Kuby (0–4 pkt)

Np.

- a) parobek Boryny, przedstawiciel najniższego szczebla hierarchii społecznej Lipiec;
- b) świadomy swojej wartości jako pracownik;
- c) pracowity, rzetelny;
- d) pełen oddania i miłości dla swojej pracy;
- e) akceptujący porządek społeczny i swoje miejsce w nim (wstydzi się swojego zachowania w kościele).

4. Relacje między bohaterami (0–2 pkt)

Np.

- a) Boryna ceni Kubę za pracowitość i znajomość gospodarowania na roli;
- b) Boryna docenia uczciwość i odpowiedzialność Kuby;
- c) Kuba szanuje Borynę;
- d) Kuba jest pełen pokory i lęku wobec Boryny.

5. Wartości cenione przez bohaterów (0–3 pkt)

Np.

- a) ziemia;
- b) praca, pracowitość;
- c) uczciwość;
- d) wiara;
- e) tradycja.

6. Chłopski obraz świata (0–5 pkt)

Np.

- a) świat jest uporządkowany hierarchicznie;
- b) porządek świata jest ustanowiony przez Boga;
- c) porządek społeczny jest odzwierciedleniem Boskiego ładu świata;
- d) każdy człowiek ma w świecie przeznaczone mu przez Boga miejsce;
- e) każdy ma swoje powołanie, przeznaczenie (życiowe zadanie);

- f) naruszenie ładu społecznego jest grzechem (jest równoznaczne z zakłóceniem Bożego porządku);
g) Bóg jest obecny w świecie, jest blisko człowieka.

7. Wykorzystanie kontekstu (0–2 pkt)

- Np.
a) hierarchię społeczną w Lipcach wyznacza ilość posiadanej ziemi;
b) wskazanie innych cenionych przez chłopów wartości, np. urody, siły fizycznej;
c) dostrzeżenie wpływu natury na porządek chłopskiego świata (jesień jako czas jarmarku, rozmów o pracy);
d) przywołanie innych sytuacji, potwierdzających spostrzeżenia dotyczące tematu.

8. Wnioski (0–3 pkt)

Pełny wniosek Chłopska wizja świata wynika z wiary oraz związku człowieka z naturą. Mimo nierówności społecznej bohaterowie mają ten sam system wartości i podobnie widzą świat. Obaj są przekonani o nienaruszalności i niezmienności hierarchicznego porządku świata. Ich postawy i światopogląd są reprezentatywne dla całej społeczności.	3
Częściowy wniosek Chłopska wizja świata wynika z wiary oraz związku człowieka z naturą. Mimo nierówności społecznej bohaterowie mają ten sam system wartości i podobnie widzą świat. Ich postawy i światopogląd są reprezentatywne dla całej społeczności.	2
Próba podsumowania Mimo nierówności społecznej bohaterowie mają ten sam system wartości i podobnie widzą świat.	1

II. Kompozycja (0–5 pkt)

Uwaga: Kompozycję wypracowania ocenia się wtedy, gdy przyznane zostały punkty za rozwinięcie tematu.

– podporządkowana zamysłowi funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnętrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym	5
– uporządkowana wobec przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części	3
– wskazująca na podjęcie próby podporządkowania tekstu, na ogół spójna	1

Uwaga: Jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

III. Styl (0–5 pkt)

– jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka	5
– zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny; wystarczająca leksyka	3
– na ogół komunikatywny, dopuszczalne schematy językowe	1

Uwaga: Jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

IV. Język (0–12 pkt)

– język w całej pracy komunikatywny, poprawna, urozmaicona składnia, poprawne: słownictwo, frazeologia i fleksja	12
– język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia i fleksja	9
– język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, w większości poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia	6
– język komunikatywny, mimo błędów składniowych, słownikowych, frazeologicznych i fleksyjnych	3
– język komunikatywny, mimo błędów fleksyjnych, licznych błędów składniowych, słownikowych i frazeologicznych	1

Uwaga: Jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

IV. Język (0–8 pkt)

– język w całej pracy komunikatywny, poprawna, urozmaicona składnia, poprawne: słownictwo, frazeologia i fleksja	8
– język w całej pracy komunikatywny, poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia i fleksja	6
– język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, w większości poprawne: składnia, słownictwo i frazeologia	4
– język w pracy komunikatywny mimo błędów składniowych, leksykalnych (słownictwo i frazeologia), fleksyjnych	2
– język w pracy komunikatywny mimo błędów fleksyjnych, licznych błędów składniowych, leksykalnych	1

Uwaga: Jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

V. Zapis (0–2 pkt)

– bezbłędna ortografia; poprawna interpunkcja (nieliczne błędy)	2
– poprawna ortografia (nieliczne błędy różnego stopnia), na ogół poprawna interpunkcja	1

Uwaga: Jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

VI. Szczególne walory pracy (0–4 pkt)